

УДК 378.6

DOI 10.32755/sjeducation.2023.01.174

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНО- ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ НАВИЧОК УПРАВЛІННЯ ВОГНЕМ

Пестрецов Олексій Володимирович, старший викладач
центру професійної освіти,

Територіально відокремлене відділення

«Кам'янська філія Академії Державної пенітенціарної служби»

(51901, Україна, м. Кам'янське, Дніпропетровська область,

бул. Колеусівська, 39,

e-mail: oleksijpestrecov@gmail.com)

ORCID: 0000-0001-6813-3705

У статті розкрито роль навичок управління вогнем у контексті професійної діяльності фахівців Державної кримінально-виконавчої служби України (далі – ДКВСУ). Доведено важливість вогневої підготовки для забезпечення високого рівня професійної компетентності та конкурентоздатності в межах освітнього простору підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання. Показано місце дисципліни «Вогнева підготовка» для професійної підготовки в межах навчального плану, а також розкрито її зміст та структуру, практичне спрямування як курсу, так і рівня здобувачів у цілому. Описано вектор удосконалення освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців ДКВСУ, а також способи вдосконалення практично орієнтованих навичок управління вогнем, що дозволять швидко орієнтуватися в умовах невизначеності, нестандартних службових ситуаціях і надзвичайних умовах воєнного стану, мати високий рівень готовності до використання вогнепальної зброї.

Ключові слова: *професійна підготовка, дистанційне навчання, воєнний стан, управління вогнем, майбутні фахівці Державної кримінально-виконавчої служби України, професійне навчання персоналу пенітенціарної системи.*

IMPROVING OF PROFESSIONAL COMPETENCY OF FUTURE SPECIALISTS OF THE STATE CRIMINAL AND EXECUTIVE SERVICE OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF INCREASING THE LEVEL OF FIRE CONTROL SKILLS

Pestretsov Oleksii, Senior lecturer of the Center
of Professional Education,

Territorially Separate Branch "Kamianske Branch of the

*Academy of the State Penitentiary Service",
(39 Kolesivska Street, Kamianske, 51901,
Dnipropetrovsk region, Ukraine,
e-mail: oleksijpestrecov@gmail.com)
ORCID: 0000-0001-6813-3705*

The article reveals the role of fire control skills in the context of the professional activity of specialists of the State Criminal and Executive Service of Ukraine (SCES). The importance of fire training for a high level of professional competence and competitiveness within the educational space of higher education institutions for specialists with special training conditions has been proven. The place of the "fire training" discipline for professional training within the curriculum is shown, as well as its content and structure, the practical orientation of both the course and the level of the students as a whole are revealed. The vector of improvement of the educational process of SCES specialists is described, as well as methods of improving practically oriented fire control skills, which will allow you to quickly navigate in conditions of uncertainty, emergency conditions of a state of war, have a high level of readiness for the use of firearms.

Key words: *professional training, distance learning, martial law, fire control, future specialists of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, professional training of penitentiary system personnel.*

Постановка проблеми. Ситуація воєнного стану на території України й система заходів, що покликані означити умови для життєдіяльності та професійної діяльності фахівців, на підставі пропозиції Ради національної безпеки і оборони України, відповідно до пункту 20 частини першої статті 106 Конституції України, Закону України «Про правовий режим воєнного стану» [3], спонукали створити гнучке мобільне освітнє середовище. Відповідно до офіційних освітніх і нормативних документів під поняттям «воєнний стан» слід розуміти особливий правовий режим, що запроваджується в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб

із зазначенням строку дії цих обмежень. Під такі обмеження підпадають і фахівці Державної кримінально-виконавчої служби, і здобувачі будь-якого освітнього рівня. Освіта нині набула формату дистанційного навчання, що затверджено наказом МОН України від 14.07.2015 р. № 761 (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 30 липня 2015 р. за № 923/27368) «Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання», наказом № 1115 від 08.09.2020 р. «Деякі питання організації дистанційного навчання» [5, с. 34]. Ситуація зі здобуттям освіти на відстані вже сприймається як можливість якісного навчання, проте досі залишається питання з дисциплінами і компетентностями, які однозначно засвоюються практичним шляхом, зокрема повинні охоплювати органи чуття тощо. Запровадження посередництва інформаційних технологій у процес здобуття освітнього рівня спричинило багато змін, що покращили в цілому якість освіти, однак виявилися недостатньо ефективними в контексті практичної підготовки, зокрема щодо навичок вогневої підготовки, які є одними з провідних у структурі підготовки майбутнього фахівця ДКВСУ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В умовах воєнного стану провідними компетентностями визначаються ті, що допомагають фахівцям швидко адаптуватися до непередбачуваних змінних умов, обирати пріоритети, ухвалювати рішення, насамперед пов'язані зі збереженням життя та здоров'я. Професіоналізм буде визначатися передусім практичним застосуванням здобутих компетентностей, створеними умовами освітнього середовища в закладі вищої освіти, особистими якостями фахівця та іншим. Провідними дослідженнями в питаннях професійної підготовки стали роботи: В. Аніщенко [8; 9], П. Дармогрой [11], О. Діденко [12], О. Дуки [13], Р. Кубрака [17; 18], О. Шеремети [24], О. Сахнік [22], О. Романовського, І. Горбача [21] та інших.

Наприклад, С. Чебоненко говорить про післядипломну освіту працівників ДКВСУ [23], тоді як І. Горбач та О. Романовський у контексті професійної діяльності досліджують лідерський потенціал, який є незмінним супровідним

елементом, що дозволить гнучко адаптуватися, професійно зростати й самореалізовуватися, незважаючи на обставини [21].

Серед панування умов невизначеності набуває вагомості практична підготовка, зокрема вогнева, що стала предметом уваги С. Банаха, В. Василенка, І. Винярчука, А. Гудими, В. Дзюби, А. Жбанчика, Ю. Йосипіва, О. Комісарова, В. Крилюка, О. Кузнецова, О. Окунського, Б. Пилипіва, Д. Сіротченкова, В. Тимофєєва та ін.

Запровадження інноваційних технологій як інструменту ефективності у процес професійної підготовки військових фахівців зазначено в роботах В. Семенюк, О. Лаврова, М. Бондаренко та інших, зокрема розглянуто питання вдосконалення системи навчання вогневої підготовки у військових закладах вищої освіти, а також комплексного підходу до навчання вогневій підготовці з урахуванням вимог навчання на відстані.

З огляду на низку законів України, а саме: статей 72, 73 Закону України «Про Національну поліцію», статті 17 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», на підставі Положення про проходження первинної професійної підготовки та підвищення кваліфікації особами рядового і начальницького складу ДКВСУ, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 26.12.2018 р. № 4091/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.12.2018 р. за № 496/32948, відповідно до сучасної державної політики у сфері виконання кримінальних покарань та умов, за яких відбувається навчання, констатуємо необхідність і затребуваність вогневої підготовки для конкурентоздатності та успішної професійної діяльності.

Дисципліна «Вогнева підготовка» допомагає підготувати висококваліфікованих фахівців, які володіють не лише основоположними знаннями з цієї дисципліни, а й професійно важливими якостями особистості та навичками, необхідними для успішного виконання функціональних обов'язків [10]. Проте закономірно виникає низка запитань щодо якості практичних навичок, зокрема управління вогнем, зважаючи на умови інтенсивності їхнього використання, а також залучення до освітнього середовища, що функціонує як навчання на відстані з використанням інформаційних технологій. Слід враховувати особливос-

ті структури професійної компетентності фахівців ДКВСУ, які беззаперечно залучені у процеси, що відбуваються нині в Україні, тому надзвичайно важливо постійно піклуватися про вдосконалення професіоналізму з метою захисту, збереження життя та здоров'я, професійної самореалізації тощо.

Формулювання мети статті полягає у виявленні шляхів удосконалення професійної компетентності майбутніх фахівців ДКВСУ в контексті підвищення рівня навичок управління вогнем, зокрема під час реалізації освітнього процесу в умовах воєнного стану. Серед основних завдань розглянемо місце вогневої підготовки у структурі професійної підготовки персоналу ДКВСУ, шляхи вдосконалення й актуальні вектори освітнього процесу щодо навичок управління вогнем сьогодні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Триває супротив України, що надає особливої актуальності професійному вдосконаленню навичок вогневої підготовки абсолютно всіх фахівців, незважаючи на специфіку професії. Очевидною стає затребуваність в ефективному володінні навичками управління вогнем здобувачами вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання. Тому вогнева підготовка майбутніх фахівців ДКВСУ є одним із профільних напрямів їхньої професійної підготовки, особливо в умовах воєнного стану.

З кваліфікаційних характеристик фахівців відділів охорони кримінально-виконавчих установ закритого типу ДКВСУ відомо, що провідними завданнями є дотримання та виконання законів України, навички, спрямовані на забезпечення дотримання прав та свобод людини (громадянина), виявлення гуманізму й толерантності щодо засуджених, здатність працювати в умовах гласності тощо. Критерій відповідальності має високі показники щодо забезпечення законності.

Коли йдеться про професійну підготовку, навички володіння вогнем є важливими, затребуваними та вимагають відповідальності за ухвалені рішення. Під час професійної підготовки здійснюється підвищення когнітивного рівня в контексті вдосконалення та систематизації знань, необхідних для якісного функціонування в практичних підрозділах, упевнених дій у штатних та екстремальних ситуаціях. Зважаючи на умови, що су-

проводжують освітній процес та професійну діяльність усіх фахівців, зокрема враховуючи статтю 65 Конституції України, згідно з якою захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України, Верховна Рада України ухвалила Закон «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» [2], що дозволяє вкотре звернути увагу на надзвичайну важливість навичок управління вогнем, і не просто їхню наявність, а здатність гнучко застосовувати в надзвичайних ситуаціях і ситуаціях невизначеності. Водночас Постановою Кабінету Міністрів України було затверджено Порядок застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації або інших держав проти України в період дії воєнного стану [4]. Тому вогнева підготовка стає частиною діяльності не лише фахівців спеціальної підготовки, що задіяні у ДКВСУ, а й осіб, які працюють на інших посадах, але мають пройти підвищення кваліфікації саме щодо вдосконалення навичок управління вогнем.

Отже, вдосконалення вогневої підготовки потребують і здобувачі вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, і цивільні. Вогнева підготовка покликана навчити їх швидко й правильно орієнтуватися в умовах воєнного стану й ухвалювати відповідні рішення щодо застосування вогнепальної зброї, що дозволить удосконалити або оновити зазначені навички.

Яскравим прикладом організації освітнього процесу, де відбувається інтенсивна робота з удосконалення навичок володіння вогнем, стала Академія Державної пенітенціарної служби.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.03.2021 р. № 200-р «Про реорганізацію деяких закладів освіти, що належать до сфери управління Міністерства юстиції» до структури Академії Державної пенітенціарної служби як закладу вищої освіти зі специфічними умовами навчання внесено Білоцерківський центр підвищення кваліфікації персоналу ДКВСУ, Дніпровський центр підвищення кваліфікації персоналу ДКВСУ, Хмельницький центр підвищення кваліфікації персоналу ДКВСУ. Діяльність Академії спирається на закони Укра-

їни: «Про вищу освіту», «Про освіту», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» [6, с. 4].

Пріоритетним завданням цього закладу вищої освіти є «професійна підготовка (первинна професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації) персоналу ДКВСУ; підготовка та атестація наукових і науково-педагогічних кадрів», що робить беззаперечним факт актуалізації професійних компетентностей та узгодження їх у часі [6, с. 5]. Відповідно до зазначених завдань можемо констатувати переважання практичної складової у вимогах до професійної підготовки, зокрема максимально затребуваними стають практичні навички управління вогнем. Без високого рівня таких компетенцій важко зберігати конкурентоздатність і оновлювати професіоналізм відповідно до запитів та сучасних умов діяльності [23]. Забезпечення належних умов навчання є пріоритетним завданням закладу вищої освіти, зокрема інспекторів пенітенціарної системи, а також фахівців, що будуть використовувати у своїй професійній діяльності вогнепальну зброю.

Вогнева підготовка – одна з провідних дисциплін у загальній системі навчання здобувачів вищої освіти у профільних закладах вищої освіти і спрямована на навчання вогневої майстерності, успішне ведення влучного вогню на всі дальності та у швидкому темпі, ураження цілей з першого пострілу, черги, випередження противника у відкритті вогню; широке застосування маневрів вогнем зброї та підрозділів [20]. Дисципліна «Вогнева підготовка» входить до функціональної складової первинної професійної підготовки молодших інспекторів установ виконання покарань, що підпорядковуються ДКВСУ. Робочі освітні програми первинної професійної підготовки молодших інспекторів відділів охорони кримінально-виконавчих установ закритого типу ДКВСУ, молодших інспекторів установ виконання покарань та слідчих ізоляторів ДКВСУ, молодших інспекторів відділів нагляду і безпеки кримінально-виконавчих установ закритого типу ДКВСУ розроблені відповідно до статей 72, 73 Закону України «Про Національну поліцію», статті 17 Закону України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України». Тематичний план на вогневу підготовку передбачає

36 навчальних годин. Проте особливості навчання обумовлені воєнним станом, карантинними обмеженнями, що викликає необхідність використовувати дистанційні та інформаційні технології під час освітнього процесу. Визначальним документом, що утворює освіту на відстані як одну з провідних форм надання освітніх послуг, є наказ Міністерства освіти і науки України від 10.03.2022 р. № 265, а також лист Міністерства освіти і науки України від 10.03.2022 р. № 1/3417-22. Однак умови вивчення навчальної дисципліни «Вогнева підготовка» передбачають тактильний контакт з інструментами навчання, безпосередні практичні вправи, що ускладнює досконале оволодіння компетентностями за цим напрямком, бо їхнє засвоєння відбувається шляхом набуття здобувачем власного досвіду та практичних навичок.

Екстремальні ситуації, стан невизначеності, тривожності та постійної загрози, психічні навантаження вимагають брати відповідальність за ефективне виконання професійної діяльності, готовність використовувати зброю, знання з вогневої підготовки. Вогнева підготовка здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання враховує і психологічну складову щодо застосування вогнепальної зброї та наслідків цього процесу, які регламентовані адміністративно-правовими й кримінально-правовими нормами [4]. На сьогодні вдосконалення навичок управління вогнем задекларовано в контексті вивчення правових аспектів застосування спеціальних засобів або вогнепальної зброї, проте пріоритет надається набуттю навичок поведінки зі зброєю у складних тренувальних умовах [16].

Зважаючи на затребуваність досвіду та практичних навичок здобувачем, вогнева підготовка має відбуватися офлайн, у спеціальних умовах, де можна випробувати й частково застосувати здобуті компетентності з володіння нею. Серед основних чинників такої компетентності можна назвати готовність до негайних, рішучих і високоефективних дій, самовладання, мобілізацію волі й зусиль, контроль над відчуттям бойового збудження, відповідальність за результати нейтралізації ворога, готовність до зустрічі з можливою загрозою, здатність до правомірного ви-

користання й застосування вогнепальної зброї та володіння техніками впізнання й використання в екстремальних умовах тощо.

До структури вогневої підготовки входить ряд складових, зокрема вивчення матеріальної частини зброї та основ і правил стрільби; навчальні стрільби; бойові стрільби; тактичні навчання з бойовою стрільбою; командні тактичні навчання; контрольні заняття. Вони дадуть змогу відпрацювати конкретні освітні компоненти й отримати здатність комплексно керувати вогнем, бути готовим використовувати зброю і відповідати за наслідки цього процесу. Міжгалузевий та міждисциплінарний підхід (вивчення фізики, хімії, математики, менеджменту, психології тощо) під час навчання дозволять комплексно й системно засвоїти компетентності вогневої підготовки, що вплине на професіоналізм та конкурентоспроможність [16]. Проте воєнний стан, запроваджений в Україні, обмежує в часі та місці реалізацію освітнього процесу щодо повномасштабного проведення необхідних практичних занять з дисципліни «Вогнева підготовка». Ситуація з можливістю навчання на відстані, з одного боку, дозволяє продовжувати засвоювати високозатребувані компетентності здобувачами, залучаючи зокрема тренажери, а з іншого – урізає можливості отримання практичного досвіду, що погіршує рівень володіння компетентностями в цілому.

Звичайно, когнітивний рівень означеної компетентності можна засвоїти за рахунок використання програм і тренажерів (наприклад, влучання в ціль, стратегічні програми, командні ігри, на кшталт Counter-Strike), проте ефективність вогневої підготовки залежатиме від практичного досвіду, зокрема володіння результатами реалізації ряду фізичних і психологічних процесів (відчувати вагу, розміри, ергономічні особливості користування тією чи іншою зброєю тощо). Отже, знання, уміння й навички з вогневої підготовки здобувають і вдосконалюють під час аудиторних занять, стрілецьких тренувань, навчальних і контрольних стрільб, бойових стрільб і тактико-спеціальних занять з бойовою стрільбою.

Вогнева підготовка передбачає впровадження до освітнього процесу закладу вищої освіти індивідуальних консультацій з окремих питань, що полягають у запрошенні як іноземних ко-

лег, котрі мають певні досягнення в цій сфері, так і демонстрацію власного прикладу вітчизняних викладачів і фахівців, що нині реалізується переважно через конференц-зв'язок за допомогою гугл-сервісів, застосунків платформ Мудл та Гугл Клас, конференції, майстер-класи під час очних зустрічей. Використання інформаційних технологій відбувається здобувачами на безкоштовній основі завдяки гнучкому й широкому спектру можливостей для забезпечення ефективності навчання тощо.

Навчання має системний та комплексний характер, у напрямку від простого до складного, що містить симбіоз теоретичного і практичного пластів, з акцентом на потреби професійної діяльності [19]. З огляду на це особливу увагу слід приділяти враженню цілей на коротких дистанціях по маскованих та головних об'єктах, на великих відстанях – рухомих і нерухомих в обмежений час. Тобто слід збільшити й посилити інтенсивність занять, зокрема практичних стрільб [10], проводити їх у комплексі з тактико-спеціальною підготовкою за рахунок практичних занять з бойовою стрільбою. Проте слід зазначити, що освітній процес з цієї дисципліни має відбуватися очно з упровадженням інформаційних технологій. Учасники освітнього процесу повинні оволодіти техніками виконання пострілу, опанувати навички самостійного визначення й усунення помилок тощо.

Вогнева підготовка має здійснюватися за рівнями, а методи повинні вдосконалюватися викладачами під час підвищення кваліфікації. Результати навчання управління вогнем мають складатися з двох компонентів: індивідуального та комісійного оцінювання здобувача. Такий підхід змусить привернути увагу до особливостей опанування навичками управління вогнем і готовності до їхнього використання як у ситуаціях невизначеності, так і під час професійної діяльності.

Рекомендовано організувати навчання таким чином, щоб усі дії здобувача мали автоматичний характер, могли реалізуватися у груповій взаємодії, а також у комплексі з іншими професійними компетентностями, зокрема тактико-спеціальною підготовкою [15], що допоможе сформувати готовність до дій під час активного застосування вогню в різних умовах.

Отже, вогнева підготовка – це технологія, яка формується на певних законах та принципах і трансформується завдяки змінам характеру бойових дій та розвитку технічного прогресу [14, с. 126]. Готовність здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання діяти в непередбачуваних обставинах означає ефективну рішучу діяльність із застосуванням мобілізації волі й зусиль, повний контроль емоційного і психологічного стану в бойовій ситуації, усвідомлення масштабів загрози, правомірне використання і застосування вогнепальної зброї, зокрема в ситуаціях невизначеності. Те саме стосується й цивільних осіб.

Тому є потреба в ефективній службово-бойовій підготовці здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання в період воєнного стану за рахунок комплексного підходу до дисципліни «Вогнева підготовка» з використанням змішаного навчання. Етапи професійної підготовки передбачають «засвоєння професійно-психологічних норм та правил під час застосування вогнепальної зброї, щоб бути готовими до зустрічі з ворогом психологічно; потім адаптування та готовність працювати в екстремальних умовах, які диктує воєнний стан; засвоєння та відпрацювання прийомів, які полягають у тактичному переміщенні назустріч противнику та веденні вогню в русі» [16, с. 103]. Для реалізації комплексного підходу і технологій, що забезпечать ефективну вогневу підготовку, потрібно дотримуватися встановленого правового й нормативного законодавства, постійно тримати руку на пульсі щодо запровадження інформаційних технологій та технічних інновацій у напрямку вдосконалення навичок викладання дисципліни чи практичних навичок управління вогнем, надавати можливість здобувачам безпосередньо й наочно користуватися досвідом викладачів і практиків, які мають бойову вогневу чи тактичну практику під час професійної діяльності. Намагатися забезпечувати індивідуальний підхід у навчанні, враховуючи особливості здобувачів, разом з тим показувати структуру роботи в колективі (у групі, загоні). Важливість навичок управління вогнем у структурі професійної підготовки майбутніх фахівців ДКВСУ підкреслює той факт, що під час професійної діяльності їм дово-

диться постійно бути напоготові та брати відповідальність за ухвалені рішення. Забезпечення достатньої кількості обладнання й часу на вивчення дисципліни «Вогнева підготовка» в рамках освітнього процесу Академії сприятиме вдосконаленню професійної компетентності майбутніх фахівців ДКВСУ.

Висновки. Умови реалізації освітнього процесу в Академії Державної пенітенціарної служби спричинені воєнним станом в Україні та запровадженням змішаного навчання, яке закріпилося на фоні пандемії ковіду. Така ситуація дала шанс на якісну освіту її здобувачам за рахунок інформаційних та інноваційних технологій, освітніх програмних продуктів і ряду нормативно-правових документів, затверджених органами управління освітою, а саме МОНУ, Мін'юстом, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, документами з ліцензування та акредитації тощо. Проте потреба відстоювати свої права та свободи спонукала актуалізацію практичних навичок, зокрема управління вогнем. Передусім йдеться про готовність здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання діяти в непередбачуваних обставинах, що означає ефективну рішучу діяльність із застосуванням мобілізації волі й зусиль, з повним контролем емоційного і психологічного стану в бойовій ситуації, усвідомленням масштабів загрози, правомірним використанням і застосуванням вогнепальної зброї, особливо в ситуаціях невизначеності. Низка таких компетенцій забезпечує наявність в освітньому процесі дисципліни «Вогнева підготовка», проте її обсяг та форма реалізації потребують удосконалення, що передбачає впровадження поетапного засвоєння рівнів здобувачами, подання матеріалу від простого до складного, симбіоз індивідуального і групового очного навчання, вдосконалення готовності викладачів з можливістю підвищення кваліфікації, зокрема щодо питань інновацій та інформаційних технологій у цьому напрямку, консультацій кращих практиків, що є безпосередніми учасниками практичного вдосконалення навичок управління вогнем, збільшення годин на практику, застосування передових технологій тощо. Затребуваність навичок управління вогнем викликана не лише умовами навчання, а й потребами цивільних осіб, зокрема щодо персонального захисту.

Перспективою подальших досліджень постане розробка моделі навчання для вдосконалення навичок управління вогнем в умовах воєнного стану в контексті професійної підготовки майбутніх фахівців ДКВСУ.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (дата звернення: 10.01.2023).

2. Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України : Закон України від 03.03.2022 р. № 2114-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text> (дата звернення: 09.01.2023).

3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 10.01.2023).

4. Про затвердження Порядку застосування цивільними особами вогнепальної зброї під час участі у відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації та/або інших держав проти України у період дії воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2022 р. № 448. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 10.01.2023).

5. Деякі питання організації дистанційного навчання : наказ МОН України від 08.09.2020 р. № 1115. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (дата звернення: 10.01.2023).

6. Статут Академії Державної пенітенціарної служби : наказ Міністерства юстиції України від 05.05.2021 р. № 1592/5. Чернівці, 2021. 37 с. URL: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/08/Statut-Akademii-Derzhavnoi-penitenciarnoi-sluzhbi.pdf> (дата звернення: 08.01.2023).

7. Класифікатор професій ДК 003:2010 : наказ Держспоживстандарту України від 25.10. 2021 р. № 810 чинний, зі змінами, внесеними 25.10.2021. URL: <https://www.buhoblik.org.ua/rizni/2021/zmini-classif-25-oct-2021.html> (дата звернення: 10.01.2023).

8. Аніщенко В. О. Система та педагогічні умови формування професійної компетентності офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби України. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки*. 2020. № 19 (4). С. 6–25. URL: <file:///C:/Users/anech/Downloads/254-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82>

%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-848-1-10-20200508%20(1).pdf
(дата звернення: 11.01.2023).

9. Аніщенко В. О. Застосування спеціалізованих тренінгів для формування сучасних професійних компетентностей майбутніх офіцерів-пенітенціаріїв України. *Virtus: Scientific Journal*. 2019. № 38. С. 79–82.

10. Вогнева підготовка : навч. посіб. / заг. ред. В.В. Федорова ; МВС України, Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків : ХНУВС, 2019. 256 с.

11. Дармограй П. В. Формування професійної компетентності майбутніх офіцерів Державної пенітенціарної служби України у процесі фахової підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Хмельницький, 2017. 21 с. URL: http://46.63.9.20:88/jspui/bitstream/123456789/83/4/Darmohrai_aref.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

12. Діденко О. В. Універсальні компетентності майбутнього фахівця пенітенціарної служби. *Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи* : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 04 листопада 2022 р.). Чернігів : Академія ДПтС, 2022. С. 71–73. URL: https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Konferenciya_04.11.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

13. Дука О. А. Розвиток професійної компетентності персоналу органу пробації у відомчих навчальних закладах Державної кримінально-виконавчої служби України : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна. Київ, 2019. 22 с. URL: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2019/DUKA_avtoref_pas.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

14. Зюбан М., Муленко О., Бондаренко С. Підготовка військово-службовців з вогневої підготовки в сучасних умовах. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (101). С. 124–127.

15. Козяр М. М., Виноградський Б. А., Ковальчук А. М. Основи влучної стрільби : навч. посібник. Львів : ЛДУБЖ. 2008. 106 с.

16. Конев О. Ю., Геращенко О. С. Удосконалення методики навчання вогневої підготовки здобувачів вищої освіти навчальних закладів зі специфічними умовами навчання та цивільних осіб в умовах воєнного стану. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 1–2. С. 99–104.

17. Кубрак Р. М. Проблемні питання застосування вогнепальної зброї персоналом установ виконання покарань. *Інтеграція теорії у практику: проблеми, пошуки, перспективи* : матеріали міжнар. наук.-

практ. конф. (м. Чернігів, 05 листоп. 2021 р.). Чернігів : Академія ДПтС, 2021. С. 150–153.

18. Кубрак Р. М. Сучасні вектори організації професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України. *Територія успіху*. Київ. 2016. № 2 (3). С. 8–10.

19. Лавніченко О. В., Черніченко Ю. М., Пеньков С. Д. Правила стрільби із стрілецької зброї та засобів ближнього бою : навч. посібник. Харків : Військовий інститут НГУ, 1998. 29 с.

20. Основи вогневої підготовки : навч. посіб. / М. М. Удянський, І. О. Толкунов та ін. Харків : НУЦЗУ, 2020. 147 с. URL: http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2022/Udianskii_2020_147.pdf (дата звернення: 10.01.2023).

21. Романовський О. Г., Горбач І. О. Лідерський потенціал майбутніх фахівців Державної кримінально-виконавчої служби України. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2019. № 1. С. 73–84.

22. Сахнік О. В. Психологічні аспекти дослідження готовності молодих пенітенціаристів до успішної професійної самореалізації. *Вісник Національного університету оборони України*. 2014. № 6 (43). С. 351–355.

23. Чебоненко С. О. Мандрівка в перевернуту уяву про безперервну освіту персоналу пенітенціарної системи. *Актуальні проблеми освіти, науки та галузевого законодавства у світлі вимог Стратегії реформування судустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки* : матеріали міжнар. заочної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 30 черв. 2017 р.). Чернігів : Десна Прес, 2017. С. 132–139.

24. Шеремета О. Результати педагогічного експерименту з формування у майбутніх офіцерів Державної кримінально-виконавчої служби здоров'язбезрежувальної компетентності у процесі професійної підготовки. *Молодь і ринок*. 2019. № 8 (175). С. 44–49.

References

1. Ukraine (2022), *On the Introduction of Martial Law in Ukraine* : Order of the President dated 24.02.2022, № 64/2022, available at: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397> (accessed at 10 January 2023).

2. Ukraine (2022), *On ensuring the participation of civilians in the defense of Ukraine* : Law of Ukraine dated 03.03.2022, № 2114-IX, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2114-20#Text> (accessed at 09 January 2023).

3. Ukraine (2015), *On the Legal Regime of Martial Law*: Law of Ukraine dated 12.05.2015, № 389-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (accessed at 10 January 2023).

4. Ukraine (2022), *On the Approval of the Procedure for the Use of Firearms by Civilians During Participation in Repelling and Deterring Armed Aggression of the Russian Federation and/or other States Against Ukraine During the Period of Martial Law*: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 15.04.2022, № 448, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448-2022-%D0%BF#Text> (accessed at 10 January 2023).

5. Ukraine (2020), *Some Issues of Distance Learning Organization*: Order of the Ministry of Education and Culture of Ukraine dated 08.09.2020, № 1115, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text> (accessed at 10 January 2023).

6. Ukraine (2021), *Statute of the Academy of the State Penitentiary Service*: Order of the Ministry of Justice of Ukraine dated 05.05.2021, № 1592/5, Chernihiv, available at: <http://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2021/08/Statut-Akademii-Derzhavnoi-penitenciarnoi-sluzhbi.pdf> (accessed at 08 January 2023).

7. Classifier of professions DK 003:2010: order of the State Consumer Standard of Ukraine dated 25.10.2021, № 810, amendments dated 25.10.2021, available at: <https://www.buhoblik.org.ua/rizni/2021/zmini-classif-25-oct-2021.html> (accessed at 10 January 2023).

8. Anishchenko, V. O. (2020), System and pedagogical conditions of formation of professional competence of officers of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine*. Series: pedagogical sciences, № 19 (4), pp. 6–25, available at: [file:///C:/Users/anech/Downloads/254%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-848-1-10-20200508%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/anech/Downloads/254%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-848-1-10-20200508%20(1).pdf) (accessed at 11 January 2023).

9. Anishchenko, V. O. (2019), Application of specialized trainings for the formation of modern professional competencies of future penitentiary officers of Ukraine, *Virtus: Scientific Journal*, № 38, pp. 79–82.

10. Fire training / in Fedorov, V. V. and others (Eds), Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Kharkiv National University of Internal Affairs, № 3, Kharkiv.

11. Darmohrai, P. V. (2017), Formation of professional competence of future officers of the State Penitentiary Service of Ukraine in the process of professional training: Phd in Pedagogy Thesis, Khmelnytskyi Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, available at:

http://46.63.9.20:88/jspui/bitstream/123456789/83/4/Darmohrai_aref.pdf
(accessed at 10 January 2023).

12. Didenko, O. V. (2022), Universal competences of the future specialist of the penitentiary service, *Integration of theory into practice: problems, searches, prospects: materials of the II international scientific and practical conference*, Academy of the State Penitentiary Service, Chernihiv, pp. 71–73, available at: https://academysps.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Konferenciya_04.11.pdf (accessed at 10 January 2023).

13. Duka, O. A. (2019), Development of professional competence of the personnel of the probation authority in departmental educational institutions of the State Criminal and Executive Service of Ukraine : PhD in Pedagogy Thesis, Institute of Pedagogical Education and Adult Education named after Ivan Zyazyun, Kyiv, available at: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2019/DUKA_avtoref_pas.pdf (accessed at 10 January 2023).

14. Ziuban, M., Mulenko, O. and Bondarenko, S. (2022), Training of military personnel in fire training in modern conditions, *Molodyi vchenyi*, № 1 (101), pp. 124–127.

15. Koziar, M. M., Vynohradskiy, B. A. and Kovalchuk, A. M. (2008), *The basics of accurate shooting: manual*, Lviv State University of Life Safety, Lviv.

16. Konev, O. Yu., Herashchenko, O. S. (2022), Improvement of fire training methods for students of higher education in educational institutions with specific learning conditions and civilians under martial law, *Combating crime: problems of practice and scientific and methodological support*, № 1–2, Vol. 1, pp. 99–104.

17. Kubrak, R. M. (2021), Problematic issues of the use of firearms by personnel of penal institutions, *Integration of theory into practice: problems, searches, prospects: materials of scientific and practical conference* (November 5, 2021), Academy of the State Penitentiary Service, Chernihiv, pp. 150–153.

18. Kubrak, R. M. (2016), Modern vectors of organization of professional training of personnel of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, Territory of success, *Practic oriented magazine*, Kyiv, № 2 (3), pp. 8–10.

19. Lavnichenko, O. V., Chernichenko, Yu. M., Penkov, S. D. (1998), *Rules for shooting small arms and melee weapons: manual*, Military Institute of the National Guard of Ukraine, Kharkiv.

20. Udianskii, M. and others (2020), *Basics of fire training*, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv, available at:

http://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2022/Udianskii_2020_147.pdf (accessed at 10 January 2023).

21. Romanovskii, O. H. and Horbach, I. O. (2019), Leadership potential of future specialists of the State Criminal and Executive Service of Ukraine, *Theory and practice of social systems management*, № 1, pp. 73–84.

22. Sakhnik, O. V. (2014), Psychological aspects of the study of the readiness of young penitentiaries for successful professional self-realization, *Bulletin of the National Defense University of Ukraine*, № 6 (43), pp. 351–355.

23. Chebonenko, S. O. (2017), A journey into the inverted imagination of the continuing education of the personnel of the penitentiary system, Current problems of education, science and industry legislation in the light of the requirements of the Strategy for Reforming the Judiciary and Related Legal Institutions for 2015–2020: materials of online scientific practical conference (June 30, 2017), Desna Press, Chernihiv, pp. 132–139.

24. Sheremeta, O. (2019), The results of a pedagogical experiment on the formation of future officers of the State Criminal and Executive Service of health-related competence in the process of professional training, *Molod i ryнок*, № 8 (175), pp. 44–49.